

és érdekességeit, azt is, amit a mai olvasó már különösnek talál benne. De ez talán fölösleges is lenne, hiszen a regény a Forum Kiadó és a *Magyar Szó* jóvoltából az olvasóközönség legszélesebb köre elé került, végső ítéletét mindenki leszűrheti. Számunkra most talán az a legfontosabb, hogy Majtényinak ez a polgári szemléletben fogalmazott regénye elfoglalhatta helyét az életműben, s számot adhatott egy világról, mindenekelőtt írói világáról.

FEKETE J. József

EGY MESEGYŰJTEMÉNYRŐL . . .

Érik a mese. Jugoszláviai magyar gyermekmesék. Forum Könyvkiadó, Újvidék, 1981.

Nagy érdeklődéssel vártuk a jugoszláviai magyar gyermekmesék gyűjteményét, az *Érik a mesét*, hiszen az utóbbi években a népmesék mellett ismert írók, költők (Kormos István, Pilinszky János, Zelk Zoltán, Nemes Nagy Ágnes stb.) szebbnél szebb meséiben gyönyörködhetnek a gyerekek. Érdeklődésünket főleg az keltette fel, hogy a kötet szövegeit pályázatra küldték be (ismert és ismeretlen szerzők) és a beérkezett műveket öttagú bizottság értékelt; így került megjelenésre 42 mese és Csernik Attila két képmeséje.

Bányai János az *Érik a mese* előszavában (Az olvasóhoz . . .) találóan jegyzi meg, hogy az írott mese, az „új mese esélye nem abban van, hogy követi és felhasználja a régi, de soha el nem múló mesék formuláit, hogy feleleveníti a közismert mesei hősöket és fordulatokat . . .”. Kár, hogy a gyűjtemény összeállításakor a pályázati bizottság ezt a szempontot nem alkalmazta mérceként; így olyan szövegek is bekerültek a kötetbe (szerencsére nem nagy számban), amelyek népmesék gyenge átköltései, utánzatai. Nem akarjuk a szerzőket elmarasztalni, de gyermekkori mesekincsük emléke a mai gyermek számára nem biztos, hogy ugyanolyan érték (főleg, ha átmeséljük a történetet), mint számukra volt. *A fiatalság vize*, *A pók királykisasszony*, *Az elveszett mosoly* helyett például szívesebben ajánlanám gyermekeinknek a hasonló motívumú népmeséket, *Életvize*, *Békamenyasszony*, *A szomorú királykisasszony*, mert kétségtelen, hogy ezek gyöngye változatai. *A fából faragott kisharmonika* pedig hiába rendelkezik mesei fordulatokkal, csodákkal (a harmonika beszél, átváltozik szépséges fiúvá stb.), nincs mesei logikája a történetnek. Egy verses mese is van a kötetben, *A jó varázsló*, de meg kell jegyeznünk, attól, hogy hatásos költői képeket találunk benne és összecsengő sorvégeket, még nem lesz mese, akkor sem, ha a népmesék jól ismert táltosa (varázslója) táltoscsikóvá változik (?) és a nagy fa kérésére erőt varázsol. Fenntartással olvassuk a *Nagyapó emléke* című szöveget is,

hiszen a régiségek (bölcső, padka, sámli stb.) halmozása még nem mese, sőt, ilyen formában az is kétséges, hogy a mai gyerekek megértik-e a régiségek igazi jelentését.

Szóljunk azonban a gyűjtemény jó meséiről is, szerencsére ezek vannak nagyobb számban. Hogy miért jobbak ezek? Egyszerűen azért, mert nem akarnak mindenáron mesék lenni a szó szorosabb értelmében; ezekben a szövegekben a hagyományos mesei helyére a hétköznapi eseményei léptek, a formulák helyét a modern irodalmi felismerések és eredmények töltik be; a kötet több szövege „a történet, a novella irányába” hajlik. És ezek a jó mesék. Néhány közülük bravúros szöveg, méltó képviselője a jugoszláviai magyar gyermekmeséknek (*A madárijesztő szilvesztere, Valaki jár a kertben, Az Elégedettség Virága, Kétkelzeses Katóka, Csodacseruza, A török temető, Haraszti, Emese és a róka* stb.).

Az *Érik a mese* a felsorolt hibák ellenére is értékes könyv. Egy tanulságot azonban már le kellene vonnunk könyvkiadásunkkal (pályázati bizottságok összeállításával) kapcsolatban; nem ártana ha szétnéznénk szakembereink táborában, és ne csak szerkesztőkre bízánk a gyűjtemények összeállítását. Ha például jelen esetben Bányai János mellett még egy író vagy meseszakértő lett volna a bizottságban, valószínű, hogy a kifogásolt szövegek nem kerülnek a kötetbe.

A gyűjtemény értékét növeli, hogy óvodások és általános iskolások színes festményei, rajzai illusztrálják.

VAJDA Zsuzsa

HOL TART A JUGOSZLÁV FORDÍTÁSTUDOMÁNY?

Teorija i poetika prevodjenja (Fordításelmélet és fordításpoetika) — Biblioteka XX vek sorozat. Prosveta kiadó, Belgrád, 1981.

Habár az itt bemutatásra kerülő tanulmánykötet sem szerzőinek számában és körében, sem a fordításhoz közelítés szempontjaiban nem képviseli a szerbhorvát nyelvű fordításirodalmat, lévén, hogy a tanulmányok vagy a belgrádi *Mostovi* c. folyóirat köré tömörülő műfordító irodalmárok vagy pedig a belgrádi Filológiai Karon oktató, de szinte kivétel nélkül a műfordításnak elkötelezett tanárok tolla alól kerültek ki, a kötet egységesen mégis a jugoszláv fordítástudomány egészét tükrözi. Tükrözi és idézi az indulás megtorpanásait, a hallgatólagosan számon tartott és a tudatban fölvetett problémákat éppúgy, mint az érlelődés, a felzárkózás biztató eredményeit. Azét a fordításirodalomét, amely a magyar (de idesorolhatnánk a többi „kis nyelvet” is) transzlatológiaiához hasonlóan évtizednyi késésben van a szintén csak évtizedekkel mérhető, a világnyelveken (angol, francia, orosz) művelt élvonaltól, de túl van már az egyedi fordítói gyakorlatoktól alig elszakadó, egyetlen